

BARBARA NADEL

BELŠAZAROVA KČI

Prevela
Gordana Subotić

Laguna

Naslov originala

Barbara Nadel
BELSHAZZAR'S DAUGHTER

Copyright © 1999 Barbara Nadel
Translation Copyright © 2009 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Malkolmu i Aleksis,
s ljubavlju*

Prvo poglavlje

Soba. Četvrti sprat, na zidovima mrlje od katrana i nikotina. Prozor: prljav, umrljan naslagama lepljive crne prašine. Nije u tome problem. Neki prozori nemaju pogled. Neki pružaju samo odraz, poput ogledala.

Stolice i sto. Grubo izdeljani kao sirotinjski komadi nameštaja kakve seljaci iz okoline imaju u svojim udžericama prženim suncem. Ali ovo nije selo. Vazduh je gust, gotovo tvrd. Grad se davi u ljubavnoj vezi s motorima na unutrašnje sagorevanje.

Nijednog zvuka osim saobraćajne buke. Zaglušujuća tišina u utrobi grada.

U sobi je i krevet. Mali, uzan ležaj. S gvozdanim uzglavljem i s nizom tvrdih hladnih šipki. Praktičan, podseća na one u bolničkim sobama, zatvorima, popravnim domovima: truo, oštećen.

Kao da je u njemu nedavno bilo žestokih aktivnosti; posteljina je naborana poput staračke kože. Umrljani pocepani jastuk leži na podu. Utroba mu podrhtava pri slabašnom strujanju vazduha na podu. Sitno sivo i belo perje zauvek izvrnuto u kratke neprekidne talase.

Ne oseća se, međutim, miris seksa, onaj slab slatkast vonj koji se čak ni pranjem ne može ukloniti. Preko puta kreveta, okačeno na zidu, ogledalo u kom se vidi odraz onog što je iznad ležaja. Pri oštrom pokretu, muve što su poput ćilima prekrile postelju uskomešaju se i razlete. Mnogo je krvi. Krv koju dušek nije upio cedi se niz ruku, s pruženog prsta kaplje na pod. U razrogačenim očima izvrnutih zenica počiva nepomičan, tih odraz otvorenih vrata. Odraz u odrazu – draž beskonačnosti.

Prazna boca kotrlja se preko pohabanog tepiha i zaustavlja se ispod stola naletevši na praznu paklicu cigareta. Vrata škripe vrlo

tiho na starim, zarđalim šarkama i neočekivana mučnina ubrzano se pojačava. Suviše brzo da bi se mogla obuzdati.

Ljuljajući se, vrata se još malo otvaraju i laki koraci trče gotovo bešumno dole i napolje, na ulicu.

Vrata ostaju otvorena i muve se ubrzo ponovo skupljaju. Zvuk koraka nije još ni sećanje, a muve se već vraćaju svom obroku. Naprsla ljuštura rasula je svoje izobilje na sve strane. Muve prave veliku pokretnu šaru na zidu klizeći i spuštajući se zajedno s kretanjem guste tečnosti. Moraju da budu brze. Vrelo sunce uskoro će je osušiti i postaće neupotrebljiva. Muve to znaju i brzo se napijaju.

Poslednji čas tog popodneva, s osmoricom bogatih razmaženih mrzovoljnih dečaka uzrasta između petnaest i sedamnaest godina, bio je naporan. Punom parom su radili gramatiku, što verovatno nije bila dobra zamisao, ali kakvog su izbora imali? Testovi će biti za nepunih nedelju dana, a nijedan učenik nije spreman, čak ni bolno posvećena, zabrađena brigada devojčica iz Burse. A ko bi mogao i da im zameri? Samo nekoliko njih poznaje osnovne pojmove engleskog jezika, a satima treba da sede zatvoreni u zagušljivoj prostoriji u najtoplijem mesecu u godini... Ni on sam nije želeo da bude tu! Ali uistinu nije imao izbora. Nikad nije imao izbora.

Ali sad odlazi kući. Konačno je nastupio najbolji deo dana. Premda je i dalje bilo toliko toplo da se nije moglo disati, vazduh je pružao osećaj nezatnog olakšanja koje donosi neprimetno približavanje večeri. Nagoveštaj noći i lagan pad temperature postajali su stvarnost. Čak mu ni šetnja do autobuske stanice nije bila neprijatna. Naravno, pod uslovom da ne mora da živi u toj mrtvoj gradskoj četvrti u kojoj je zamrla i trgovina.

Četvrt Balat. Šest dana u sedmici hodao je njenim prljavim ulicama, krivudavim zamršenim sokacima, ali nikad mu nije dosadilo. Ta četvrt je odisala dikensovskom lepotom. Dejvid Koperfeld, Pip, gospodin Džingl, Fejgin: svi bi sasvim dobro pristajali u Balatovom okruženju siromaštva, sitnih prestupa i živopisne neurednosti. Naročito bi se Fejgin savršeno uklopio. Jevreji, stare jevrejske porodice, jedino je čega Balat ima u izobilju.

Nisu baš bili upadljivi, ti stari stidljivi mali Jevreji u zimskoj odeći što su stidljivo mrmljali na nekom jeziku koji su čuvali

samo za sebe, tajanstvenom kakvi su i sami bili. Da mu ljudi nisu pričali o njihovom postojanju, teško da bi uopšte i znao da ih ima ovde. Izmešali su se. Sumnjičavi prema strancima, kad bi naišli na nekog iz spoljašnjeg sveta, koji ih je uglavnom mrzeo, okretali su lice prema zidu od opeke, betona, kamena dok se stranac približavao i udaljivao. Vekovima je Osmansko carstvo, sada Republika Turska, predstavljalo bezbedno utočište za Jevreje. Bilo je čuveno po humanom stavu prema njima. Ali stari, sumnjičavi običaji, usvojeni u strogim školama zapadne Evrope, sporo umiru. Nema tu ničeg ličnog.

Naravno, u korenu toga su ekonomski razlozi. U „boljim“ delovima grada, hiljade bogatih Jevreja i onih srednje klase žive isto kao i turska većina. U Balatu je, međutim, drugačije. Kad nema novca i udobnosti, postaju važniji ostali, dublji razlozi. Tradicija, pravila, predrasude.

Robert je skrenuo za ugao i ušao u bezimen zmijoliki zaobilazni sokak što izlazi na glavnu ulicu i na autobusku stanicu. Izuzetno je sparno. Teško mu je i da korača nogu pred nogu. Zastao je i zavukao ruku duboko u džep košulje, tražeći cigarete i upaljač. Za njega je prednost življenja u gradu poput Istanbula sloboda da puši nasred ulice, ne izazivajući neodobravajuće poglede. Koliko se sve razlikuje od Londona. Na mnogo načina. Pripalio je cigaretu i duboko uvukao dim.

Dok je stajao i pušio gledajući udaljen gust saobraćaj u smeru u kom je pošao, iza njega su se uz škripu otvorila vrata. Okrenuo se da pogleda. Nije bilo ničeg osim zatvorene, vrlo stare stambene zgrade. Sve je bilo zatvoreno izuzev malih drvenih vrata u prizemlju koja su se zaljuljala i zaškripala, slabo pričvršćena ukrasnim gvozdenim šarkama. Okolo nije bilo nikog. Kasno popodne u nenastanjenom Balatu bilo je tiho kao prizor sablasnog grada iz vestern filmova. Ali Robert je znao da je to samo privid. U Balatu živi hiljade ljudi. Čim je stranac otišao, stotine starih Jevreja odvojilo se od zidova, pretvorilo se iz kamena u blesak, iz tišine u nerazgovetno brbljanje. Onako visok gotovo dva metra, s kosom boje sirove borovine, Robert je znao šta misle. Znao je kakvim ga strancem smatraju.

Vratio se, ali je samo krajičkom oka uspeo da primeti neki pokret. Iznenađeno se našao licem u lice s nekim ko je upečatljivo ličio na kepeca ili malog šumskog duha, koji je stajao u vratima s

rukom na zarđaloj šarki. Sitna žena odevena u crno gledala ga je uplašeno i nepoverljivo. Zatim je spustila pogled, oči su joj tonule u tlo pod nogama dok se polako povlačila unazad nestajući u dubini sene doma koji joj je, tako stidljivo, bio zatvor. Dok ju je gledao kako ulazi, u svest mu se zarila oštrica sažaljenja. Nije bilo načina da joj objasni da je bezbedna, da joj ne želi zlo. Samo je nekoliko njih govorilo turski, još manje ih je znalo engleski, i po svemu što je znao, ona bi mogla biti jedna od onih nesrećnica s brojem istetoviranim na ručnom zglobu, podlaktici ili na zadnjici. Neki Jevreji iz istočne Evrope i Nemačke odmah posle rata skrasi su se u relativno bezbednoj Turskoj. Nazivi Balzen, Aušvic i Ravensbrik još im, posle četrdeset sedam godina, odzvanjaju u ušima. Žena je nestala.

Robert je popušio cigaretu i bacio opušak. Potpeticom ga je duboko zario u debeli sloj prašine na ulici. Osećao se bolje posle ovog predaha i upravo je hteo da nastavi put prema kući kad se na vratima stambene zgrade ispred njega pojavila još jedna osoba. Premda mu je bila poznata, toliko se iznenadio da je isprva gotovo nije ni prepoznao. Na stranu dronjave crne farmerke i staromodna vrećasta majica, ali lice joj je svakako bilo prepoznatljivo. Malo je isturio glavu napred da bi bolje video. Da li je moguće? Natalija? U Balatu? Figura se pokrenula. Pogledala je uz ulicu, a zatim se, okrenuvši se prema njemu, ukočila.

Sve se dogodilo veoma brzo. Nasmejao se i mahnuo joj u znak pozdrava. Ona se povukla, spustila je pogled kao ostali stanovnici četvrti, okrenula mu leđa kao da pokušava da se stopi sa zidom. Robert je zakoračio napred i upravo je zaustio da nešto kaže kad je ona, vidljivo drhteći, odskočila u stranu i potrčala niz sokak prema glavnoj ulici.

Zapravo i ne razmišljajući šta radi, Robert je krenuo za njom. Nesvestan svega oko sebe, potrčao je. Natalija je gotovo nečujno trčala ispred njega, vitka, vrane kose, privlačna. Uplašeno je bežala. Od njega? Da je imao vremena, osetio bi se uvređeno Ali nije imao vremena, a ona je bila brza, brža nego što je mogao da zamisli.

Baš pre nego što je stigla do kraja krivudave zaobilazne ulice, Natalija je naglo skrenula levo. Robert ju je gotovo sustigao. Dok je skretala, na trenutak ju je uhvatio. Zgrabio ju je dugim jakim prstima, ali nije mogao da joj stegne koščato rame. Povukao je ruku kao da se opekao. Ramena kost joj je štrčala ispod jeftinog

pamuka. Nije bila puna i seksi kakvu je pamtio. Da nije pogrešio? Da to nije neko drugi? Ubrzala je zadihana, uspaničena od njegove dodira. Robert je stao.

Našao se u dvorištu, svuda oko njega bili su prozori i niska zelena vrata. Kao i obično, nigde žive duše. Ispred njega se, uzana poput tunela, protezala ulica niz koju je Natalija nestala. Kad je zadihan zastao oslonivši se rukama o kolena, pogledao je u dubinu prolaza koji je ličio na uzgajalište zečeva. Video je samo da nema ničeg. Svetla, pokreta, boja, Natalijine nestale figure...

Stajao je tako nekoliko sekundi da bi se pribrao, a onda se uspravio. Otišla je. Popodnevni vazduh zasićen smogom nije uznemiravalo ništa osim njegovog disanja. Ošamućen, izašao je iz dvorišta i zastao. Pogledao je tri-četiri puta uz i niz sokak, ali nije je ugledao. Ulica je bila tiha poput dvorišta iz kog je upravo izašao, čulo se samo brujanje saobraćaja s glavnog puta nedaleko u severnom delu grada. Uputio se ka ohrabrujućim zvucima ljudi i motora u pokretu, um mu je bio poput mračne jame pune uznemirenosti i ljutite neverice nad onim što su mu oči i ruke upravo otkrile. Možda je previše bio izložen suncu. Možda mu je vrečina opila čula. Ipak, to je bilo njeno lice! Svakako nije bilo sumnje kad je takvo lice u pitanju! Tako lepo i još čulno, negovano i pomalo divlje. Gospode, mora da krene kući! Ako sad počne da razmišlja o njoj i pođe prema prodavnici...

Nesigurno je hodao prema autobuskoj stanici, dok se svakim korakom oko njega pojačavala buka koju su pravili ljudi i automobili. Kao san, takvo mu je bilo malopredajnije iskustvo, no ipak je znao da je budan. Svet u Glavnoj ulici, ceo Istanbul, suviše su bučni i nametljivi da bi dozvolili bilo kakvu sumnju u to. Pre osamnaest meseci pripisao bi to lekovima i to bi i bio uzrok. Ali...

Pogledao je iza sebe ka izlazu iz kog je upravo stigao. Iz ugla iz kog je posmatrao, zgrade na obema stranama ulice uskog prolaza sad su mu izgledale vrlo blizu jedna drugoj. Kao da su bile napuštene, zatvorene. Napolju je bilo preko trideset stepeni, ali Robertu Kornelijusu se sledila krv u žilama.

„Džukelo pokvarena!“, glasno je rekla, držeći ruku načičkanu nakitom na ružičastoj oteklini iznad desnog oka. Nije mogla da veruje. Opet! Već drugi put su je za nekoliko dana istukli i nisu

joj platili. Zašto, za ime sveta, ti ljudi misle da imaju pravo na to? To je bila usluga kao i svaka druga. Da li bi uzeli hleb iz pekare, a zatim istukli pekara da mu ne bi platili? Naravno da ne bi! Ali prostitucija? Prostitucija je, naročito ona staromodna i vrlo česta, nešto sasvim drugo. Bila je svesna rizika, uvek je bila svesna, ali to još uvek nije pružalo odgovor na pitanje zašto. Muškarci su želeli seks, prostitucija im je pružala seks. Zašto su joj onda mahali ispred lica novčanicom od dvadeset hiljada lira da bi joj zatim naplavili oko? Zašto je jednostavno ne uzmu i ne završe s tim? Zbog griže savesti? Zbog iznenadnog prizora žene bez ijedne lire, pocepane materice i sa desetero dece koja čekaju po povratku kući? Zbog sećanja na mladost kad je seks bio besplatan, a život nije vredeo tako malo?

Ali nije se osećala bolje od tog saznanja. Ništa osim novca neće joj zaustaviti bolno zavijanje u stomaku i neizdržljivu potrebu da popije nešto više od čaja.

„Dvadeset hiljada jebenih lira!“, izjavila je tihim ponoćnim ulicama Balata.

Trideset jedna godina povlađivanja niskim muškim strastima na ulici ništa nije donela Liji Delmonte. Prostituisanje nije bilo lak izbor. Svakako ne kao u filmovima sa automobilima, podvođačicama visoke klase i šerbetom. Naravno, kad je bila devojka, nije bilo tako naporno kao sad. Tada je prozvala sebe Dolores i zvanično je bila zaposlena kao plesačica. *Madam Lili ponosno vam predstavlja, pravo iz Madrida, Španije, Dolores, divlju i strasnu Ciganku, plesačicu flamenka!* Samo sećanje na to teralo ju je na plač. A svi ti vojnici, mornari, mladi bogati momci izašli u provod, koji su prošli kroz njene ruke, nisu primećivali razliku. Njeni preci su došli iz Sevilje, iz Toleda, ili iz neke slične rupe koju je i bog zaboravio i jezik ladino** kojim je u detinjstvu govorila trebalo je da bude sličan španskom. Za njih je bio dovoljno sličan. A ona je bila Dolores: bila je egzotična, bila je divna i u to vreme je nesumnjivo mogla da pleše. Ali više ne može. Kad je prešla četrdesetu, Dolores se osećala kao da je osuđena na smrt. To je bilo pre pet godina. Pet godina je ponovo bila samo Lija. Jednostavno Lija, dovoljno dobra samo za brzi seks uz neki zid.

I ostala je bez novca. Ona i Lili, Madam Lili, kako se zvala u mladosti, dugovale su tri meseca stanarine za bednu garsonjeru

* Jezik sefardskih Jevreja. (Prim. prev.)

u kojoj su živele. Lija je bar pokušavala da dođe do posla, ali Lili – šest godina starija od Lije, ugojena, bubuljičava, izmučena groznim proširenim venama – Lili više nije bila oduševljena radom na ulici. Večeri je uglavnom provodila jedući, pušeći i slušajući mračnu arapsku muziku na radiju.

Lija je skrenula iza ugla i našla se ispred ulaza u ruiniranu zgradu u kojoj je živela. Na kakvom će mestu završiti! Prljav konak, samo pet minuta hoda udaljen od jednako prljavog u kom je rođena. Šta se dogodilo sa svim snovima koje je pažljivo gajila dok je bila devojčica? Šta se dogodilo s velikim majčinih planovima za nju? Da pre dvadesete postane ljubavnica predsednika republike! Kakvo sranje!

Lija je pogledala prema prozoru malenog stana u prizemlju koji je delila sa svojom nekadašnjom madam. Svetla su bila upaljena i kroz tanku zavesu požutelu od nikotina jasno je videla Lili. Već se vratila. Ako je uopšte i izlazila. Liji se steglo srce. Nije mogla da se suoči s tim. Lili i njeno večito kukanje zbog novca i grozne scene pri svakom pogledu u ogledalo. Liji je bilo potrebno piće. Pomogla bi joj jaka votka ili rakija, makar samo jedna. Ali gde, do đavola, da nađe novac za alkohol? Prisilila je sebe da uđe u slabo osvetljen ulaz, oči su je pekle od suza koje je jedva zadržavala. Učmalost je bila najgora od svega. Mogla je da se pomiri s glađu, s činjenicom da ne može sebi da priušti lepe stvari, s nepoštenjem; ali učmalost! Uvek ista zaprepašujuća učmalost...

Tad se setila. Zaustavila se. Naravno! Stari Mejer, Rus s poslednjeg sprata. *Vrištavi* Mejer. Usamljen, nedruštven – lud – govorili su neki. Ali je uvek imao piće, mnogo pića. Zbilja neobično. Za nju je bila tajna zašto je neko ko ima toliko novca da može da plaća ne samo iznajmljen stan već i cigarete i bocu votke dnevno izabrao da živi u prljivoj pacovskoj rupi poput Balata. Odagnala je te misli i zamislila prijatan ukus čistog alkohola na jeziku. Pod uslovom da se ovaj ne dere, da otrpi njegovo nerazgovetno bunčanje i zatvori čula pred smradom njegove sobe, Mejer je bio siguran ulog. Njegova prljava boca mogla bi da postane njena prljava boca i u njegovom stanu uvek ima mnogo cigareta razbacanih poput komadića krede po podu i na krevetu. Piti s ludakom je krajnje rešenje, ali bila je očajna.

Sunjala se pored vrata svog stana u prizemlju, oprezno da bi izbegla škriputanje podnih dasaka, i krenula uz stepenice. Naravno,

da je znala, nametljiva Lili bi želela da učestvuje u zabavi, no Lija je odlučila da će ga, bude li kakvog pića, uzeti ona, samo ona. Ona je bar pokušavala da nađe neki posao. Lili nije zaslužila piće. Zgodna Mejerova rupčaga je Lijin lek. Liznula je usne i krenula napred.

Teško je bilo njenom neuvežbanom telu da se popne uz tri niza stepenika do poslednjeg sprata. Konačno je, s ogromnim olakšanjem, izbila na najvišu terasu i na svež vazduh. Stala je podbočivši se, da povрати dah. Na balkonu su bila troja vrata. Iza njih su se nalazile sobice nalik udžericama. U prvim dvema su živeli Abrahamovi i njihovo potomstvo koje se stalno umnožavalo. Poslednja, na kraju terase, bila je Mejerova soba.

Kad se malo povratila, Lija se usredsredila na svoj izgled. Starac je potpuno lud, ali to nije opravdanje da se pojavi neuredna. Star je, ali je ipak muškarac. A ona je žena, žena od zanata. Još ima malo ponosa. Malo pudera na bolno modro oko, sloj ruža ovde, senka za oči onde...

Popravila je rukama periku boje kane i uverila se da stoji kako treba. Ta perika je bila ostatak srećnijih vremena kad je imala više novca. Kad ju je nabavila, zapravo joj nije ni bila potrebna. Možda je tada pronicljivo sagledala svoju budućnost. Vrcajući je prošla pored prljavih vrata sobica porodice Abrahams.

Mejerova vrata su bila otvorena. To nije bilo neobično; starac ih retko zatvara tokom letnjih meseci. Njegov sobičak je osunčan gotovo celog dana i svež vazduh mu je neophodan i zbog zdravlja i zbog udobnosti. Svetlo je, međutim, bilo isključeno. To nije predskazivalo ništa dobro. Znači da je verovatno ispio sav alkohol i zaspao. Lija nije znala šta da radi. Htela je piće, a da ovako bude preveslana...

Razmatrala je mogućnosti. Mogla bi da probudi starca i da mu traži piće, rizikujući time njegov opravdan izliv besa. Može da ode žedna i potištena. Ili...

Ili, ako je Mejer mrtav pijan, mogla bi da upali svetlo, da uđe i potraži po sobi ostatke votke u ispražnjenim bocama. Verovatno neće naći mnogo, ali bila bi joj dovoljna i kap. Teško da bi se probudio dok ga neko ne bi prodrmao, a ona je bila očajna.

Blago je gurnula vrata nogom propustivši tek toliko svetlosti da obasja dno njegovog kreveta. Zapahnuo ju je kiselkast vonj izbljuvka – ili je to bio miris trulog povrća? Nije. Mirisalo je na zagorelu hranu, na meso. Prljavo matoro kopile! Bože, trebalo joj je to piće. Znala je da je prekidač za svetlo odmah pored vrata, ali

nije mogla da ga vidi. Potražila ga je. Razmahanom rukom bučno je parala po jeftinom gipsanom zidu dok je tamnocrvenim noktima pokušavala da nađe prokletu izbočinu. Našla ju je.

Prekidač je škljocnuo i sobu je iznenada preplavila žućkasta svetlost jedne jedine prljave sijalice. Na trenutak zapravo nije ni znala šta gleda. Isprva joj se, na njeno iznenađenje, učinilo da je neko bacio gomilu stare odeće i hrpu mesa na krevet. No onda je ugledala oči ulepljene krvlju ali otvorene, razrogačene i ukočene; zurile su pravo u nju. Od usta naniže, sve do prepona, Mejer je bio samo masa krvi i izmešane utrobe. Bio je tako iskasapljen da mu je štrčalo čak i poneko rebro, belo, ukočeno, prekriveno samo tankim slojevima sirovog iskidanog mesa. Užasnuto je, opčinjeno gledala šta je ostalo od jetre koja se odvojila i lepljivo iscurila na posteljinu natopljenu krvlju svud oko tela. Lija je osetila kako joj se gorkasta tečnost penje u ždrelo, ali nije mogla da odvoji pogled. A i smrad! Stavila je ruku na usta i štucnula. Ceo dan nije ništa jela i vrela žuč iz stomaka, jedino što je bilo u njemu, opržila joj je grlo.

Još jednom je pogledala njegovo telo, utrobu, oči, kosu, zid iznad kreveta... zid...

Bio je tamo. Nacrtnan u krvi. Ogroman, oštih ivica naglašanih osušanim crvenim kapljicama i mrljama: kukasti krst.

Svaka trošna jevrejska kost u njenom telu vrištala je prepoznajući ga. Kisela žuta žuč zapanila joj je između prstiju stisnutih na ustima, a zatim je zavrištala. Nije se pomerila. Nije se pomerila čak ni kad je gospodin Abrahams iz susednog stana došao da vidi šta se događa. Samo je vrištala.

Dvadeset minuta kasnije, kad su stigli prvi policajac i lekar, Lija je, nogu mokrih od sopstvene mokraće, i dalje vrištala. Vrlo dobro je znala šta znači kukasti krst.

„Inspektor Ikmen?“

Poluopržen na kauču, čovečuljak je držao slušalicu uz desno uvo, ali su mu oči bile sklopljene. Bilo je mračno. Još je, očigledno, gluvo doba noći. Nije vreme za telefonske razgovore niti za bilo šta drugo osim spavanja.

„Sulejmane?“ zarezao je. „Šta hoćeš?“

Glas s druge strane duboko je udahnuo, a zatim uzdahnuo. „Dogodila se nesreća, gospodine. Vrlo neprijatan slučaj. U Balatu.“